

**PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJACH
TRUDNYCH WYCHOWAWCZO ORAZ KRYTYCZNYCH W
NIEPUBLICZNEJ SZKOLE PODSTAWOWEJ SPECJALNEJ W CHODZIEŻY**

Wstęp

Mając na celu eliminowanie przyczyn i przejawów niewłaściwych zachowań, uczynienie oddziaływań wychowawczych bardziej skutecznymi i trafnymi opracowano procedury postępowania w sytuacjach trudnych wychowawczo oraz krytycznych. Wypracowane procedury postępowania mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa w szkole oraz ułatwienie i ujednoczenie postępowania osób odpowiedzialnych za bezpieczeństwo uczniów. Zgodnie art.6 pkt. 1 ustawy z dn. 26 stycznia 1982 Karty Nauczyciela: „*Nauczyciel zobowiązany jest rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom.*” Szkoła, jako instytucja edukacyjno-wychowawcza powołana jest m.in. do udzielenie pomocy w rozwiązywaniu problemów uczniów, pomocy doraźnej, koniecznej w sytuacji kryzysowej.

Cele procedur:

- usprawnienie i zwiększanie skuteczności oddziaływań wychowawczych szkoły w sytuacjach trudnych,
- wskazywanie działań naprawczych,
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie działań profilaktycznych,
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia.

Spis procedur:

- I Procedura postępowania nauczycieli, gdy dziecko jest ofiarą przemocy fizycznej i psychicznej w szkole.**
- II Procedura postępowania nauczycieli, gdy dziecko jest sprawcą przemocy fizycznej i psychicznej w szkole.**

- III Procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel jest ofiarą przemocy fizycznej i psychicznej.
- IV Procedura postępowania nauczycieli w sytuacji, gdy uczeń uniemożliwia prowadzenie zajęć.
- V Procedura postępowania w przypadku używania przez ucznia wulgaryzmów wobec rówieśników i nauczycieli (agresja słowna).
- VI Procedura postępowania w przypadku przyjścia do szkoły ucznia z urazami wskazującymi na przemoc fizyczną w domu.
- VII Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel uzyska informacje, że uczeń używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.
- VIII Procedura postępowania w przypadku, gdy pracownik szkoły, nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.
- IX Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel/pracownik szkoły znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk lub inną substancję odurzającą.
- X Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub inną substancję odurzającą.
- XI Procedura postępowania w przypadku kiedy zachowanie ucznia stanowi zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia i życia jego i innych.
- XII Procedury postępowania, w przypadku jeżeli nauczyciel podejrzewa krzywdzenie dziecka –przemoc seksualną.
- XIII Procedura postępowania w przypadku innego zagrożenia bezpieczeństwa pobytu uczniów na terenie szkoły, np. chęci zabrania ucznia z zajęć przez osobę nieupoważnioną lub nieznaną, uprowadzenia ucznia, wtargnięcia osób obcych i inne.
- XIV Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia.
- XV Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanej paczki lub koperty oraz telefonu ostrzegającego przed niebezpieczeństwem.

XVI Postępowanie w czasie zagrożenia „bombowego” (przyjęcie zgłoszenia telefonicznego, znalezienie na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych, przedmiotu niewiadomego pochodzenia).

XVII Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy.

I Procedura postępowania nauczycieli, gdy dziecko jest ofiarą przemocy fizycznej i psychicznej w szkole.

1. Nauczyciel reaguje słownie, stanowczo na zachowanie przemocowe ucznia, doprowadza do przerwania incydentu, rozdziela i odizolowuje sprawcę i ofiarę.
2. Zgłasza przypadek do wychowawcy, dyrektora szkoły oraz sporządzenia notatkę o zdarzeniu.
3. Nauczyciel zapewnia bezpieczeństwo i ewentualną konieczną pomoc medyczną wszystkim uczestnikom zajęcia. Jeśli to możliwe zostaje przeprowadzona rozmowa mająca na celu ustalenie przyczyn i okoliczności zdarzenia.
4. Wychowawca wraz z nauczycielem informuje rodziców/opiekunów prawnych pokrzywdzonego ucznia o zdarzeniu, poucza ich o możliwości złożenia zawiadomienia w odpowiedniej jednostce policji.
5. W przypadku wystąpienia powtarzających się ataków agresji ze strony ucznia, psycholog/pedagog i wychowawca klasy podejmuje współpracę z PP-P i Policją lub w porozumieniu z dyrektorem szkoły kieruje wnioskiem do Sądu o zastosowanie środka wychowawczego zapobiegającego demoralizacji ucznia.

II Procedura postępowania nauczycieli, gdy dziecko jest sprawcą przemocy fizycznej i psychicznej w szkole.

1. Nauczyciel słownie, stanowczo na agresywne zachowanie, doprowadza do jego przerwania, rozdziela i odizolowuje sprawcę i ofiarę. W uzasadnionych sytuacjach spisuje zeznania świadków, które mogą być pomocne w przekazaniu rodzicom/opiekunom prawnym sprawozdania o udziale ich dziecka w krzywdzeniu kolegów.
2. Zgłasza przypadek do wychowawcy klasy, dyrektora szkoły, sporządzenia notatkę o zdarzeniu.

3. Wychowawca klasy udziela uczniowi upomnienia. Nauczyciel lub wychowawca klasy odnotowują zajście w zeszycie uwag, dzienniku.
4. Wychowawca klasy wzywa rodziców/opiekunów prawnych ucznia – sprawcy przemocy, informuje ich o możliwych konsekwencjach prawnych.
5. Wychowawca klasy we współpracy z psychologiem/pedagogiem pomaga rodzicom/opiekunom prawnym w doborze metod wychowawczych.
6. Jeśli pojedyncze uwagi i upomnienia nie dają efektu, a uczeń jest wciąż agresywny i stosuje przemoc, należy podjąć cykliczne rozmowy pedagoga/psychologa z uczniem oraz obserwację jego zachowania przez nauczycieli uczących i odnotowywać spostrzeżenia w zeszycie uwag.
Należy zaproponować rodzicom ucznia skorzystanie ze specjalistycznej pomocy oraz poinformować o możliwości powiadomienia Sądu Rodzinnego.
7. W sytuacji braku zainteresowania ze strony rodziców/opiekunów prawnych należy powiadomić Sąd Rodzinny.
8. Gdy ma miejsce zdarzenie o szczególnie drastycznym przebiegu (bójka, rozbój, uszkodzenie ciała), wychowawca klasy/dyrektor szkoły wzywa do szkoły rodziców i powiadamia Policję.

III Procedura postępowania w sytuacji, gdy nauczyciel jest ofiarą przemocy fizycznej lub psychicznej.

1. Nauczyciel, który jest ofiarą przemocy ze strony uczniów powinien ujawnić zdarzenie, zanim wróci na lekcję do tej samej klasy.
2. Pokrzywdzony nauczyciel rozmawia z psychologiem, dyrektorem szkoły o zaistniałym zdarzeniu związanym z agresją uczniów. Informuje o zdarzeniu na najbliższej Radzie Pedagogicznej oraz sporządza notatkę o zdarzeniu.
3. Dyrektor szkoły razem z nauczycielem rozmawia z każdym sprawcą przemocy. Każdy uczeń ponosi indywidualną odpowiedzialność za swoje czyny.
4. Dyrektor wzywa rodziców/opiekunów prawnych uczniów i informuje ich o zdarzeniu.
5. Sprawcy zostają ukarani zgodnie z obowiązującymi w szkole zapisami statutowymi.
6. Jeśli została naruszona godność nauczyciela i zachodzi podejrzenie, że zostało złamane prawo, nauczyciel powiadamia Policję.

IV Procedura postępowania nauczycieli w sytuacji, gdy uczeń uniemożliwia prowadzenie zajęć.

1. Nauczyciel reaguje słownie, stanowczo upomina ucznia, który uniemożliwia prowadzenie zajęć.
2. W razie potrzeby wzywa innego pracownika szkoły w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniom, informuje wychowawcę klasy i dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji.
3. Telefonicznie informuje rodziców/opiekunów prawnych o zaistniałej sytuacji.
4. Sporządza notatkę z przebiegu zdarzenia.
5. W dalszym ciągu obserwuje zachowanie ucznia.
6. W przypadku powtarzających się zachowań telefonicznie wzywa rodziców/opiekunów prawnych do szkoły i rozmawia na temat trudności dziecka oraz ewentualnej możliwości pomocy.
7. W przypadku powtarzających się zachowań uniemożliwiających prowadzenie lekcji, wychowawca klasy inicjuje spotkanie psychologa/pedagoga, nauczycieli i specjalistów, którzy prowadzą zajęcia z uczniem celem wspólnego rozwiązania problemu. W spotkaniu mogą uczestniczyć rodzice/opiekunowie prawni sprawcy problemów.

V Procedura postępowania w przypadku używania przez ucznia wulgaryzmów wobec rówieśników i nauczycieli (agresja słowna).

1. Powiadomienie wychowawcy klasy o zaistniałej sytuacji.
2. Rozmowa wychowawcy klasy z uczestnikami zajęcia, określenie przyczyn i skutków.
3. Sporządzenie informacji wychowawcy klasy o zaistniałym zdarzeniu: bezpośrednio (zapis w zeszycie uwag).
4. Zastosowanie kar przewidzianych w Statucie Szkoły.
5. W przypadku powtarzających się zachowań wychowawca klasy telefonicznie wzywa rodziców/opiekunów prawnych do szkoły i rozmawia na temat trudności dziecka oraz ewentualnej możliwości pomocy.

VI Procedura postępowania w przypadku przyścia do szkoły ucznia z urazami wskazującymi na przemoc fizyczną w domu.

Jeżeli nauczyciel zauważy lub uczeń zgłosi po przyjściu do szkoły urazy (złamania, stłuczenia, zasinienia, zranienia itp.) stwarzające podejrzenie, że powstały one w czasie pobytu ucznia w domu, postępuje w następujący sposób:

- a. zapewnia uczniowi bezpieczne warunki, opiekę i wsparcie osoby dorosłej,
 - b. powiadamia wychowawcę, pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły,
 - c. wspólnie z wychowawcą klasy, pedagogiem/psychologiem i dyrektorem wysłuchuje relacji ucznia,
 - d. wspólnie z innymi osobami (wychowawca, pedagog/psycholog, dyrektor) ocenia stan ucznia i ewentualnie udziela mu niezbędnej pomocy lub wzywa pomoc medyczną,
 - e. nauczyciel, pedagog/psycholog lub dyrektor powiadamia policję i w razie potrzeby uczestniczy w niezbędnych czynnościach (ew. obdukcja, rozmowa z uczniem, przewiezienie do pogotowia opiekuńczego), nauczyciela może zastąpić wychowawca ucznia,
 - f. wychowawca powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ucznia.
2. Podobny tryb postępowania obowiązuje również w sytuacji, gdy uczeń zgłasza, iż doświadczył w domu innego rodzaju przemocy i odmawia powrotu do domu lub informuje nauczyciela, że rodzice/opiekunowie prawni są pod wpływem alkoholu i nie mogą wykonywać czynności opiekuńczych wobec niego.

VII Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel uzyska informacje, że uczeń używa alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.

1. Nauczyciel przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca informuje o fakcie pedagoga/psychologa szkolnego i dyrektora szkoły.
3. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im uzyskaną informację. Przeprowadza rozmowę z rodzicami/opiekunami prawnymi oraz uczniem, w ich obecności.
4. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców/opiekunów prawnych zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.

5. Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub policję.
6. Podobnie, w sytuacji gdy, szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, (rozmowa z rodzicami/opiekunami prawnymi, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem/psychologiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia sąd rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

VIII Procedura postępowania w przypadku, gdy pracownik szkoły, nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń będący pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających.

1. Pracownik szkoły, nauczyciel, który zauważył, że uczeń, pali papierosy, używa alkoholu lub innych środków odurzających (dopalacze, leki, narkotyki), bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji na terenie szkoły, przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Nauczyciel/wychowawca klasy odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego; stwarza warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie.
3. W razie konieczności wzywa lekarza w celu ewentualnego udzielenia pomocy medycznej.
4. Zawiadamia o zaistniałym fakcie wychowawcę, dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów prawnych, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły. Gdy rodzice/opiekunowie prawnych odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole, przewiezieniu do placówki służby zdrowia lub przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom Policji decyduje lekarz po ustaleniu aktualnego stanu zdrowia ucznia i w porozumieniu z dyrektorem szkoły.
5. Dyrektor szkoły zawiadamia policję, gdy rodzice ucznia, który jest pod wpływem np. alkoholu, odmawiają przyścia do szkoły, a jest on agresywny, bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorszenia albo zagraża życiu lub zdrowiu innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych na czas niezbędny do

wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców/opiekunów prawnych oraz Sąd Rodzinny, jeśli uczeń nie ukończył 18 lat.

6. W każdym przypadku, gdy uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia o tym policji lub Sądu Rodzinnego.

IX Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel/pracownik szkoły znajduje na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk lub inną substancję odurzającą.

1. Nauczyciel/pracownik szkoły, zachowując środki ostrożności, zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych oraz ewentualnym jej zniszczeniem do czasu przyjazdu policji, próbuje (o ile to jest możliwe w zakresie działań pedagogicznych) ustalić, do kogo znaleziona substancja należy.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły, który wzywa Policję.
3. Po przyjeździe Policji niezwłocznie przekazuje zabezpieczoną substancję i przekazuje informacje dotyczące szczegółów zdarzenia.

X Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk lub inną substancję odurzającą.

1. Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, dyrektor szkoły, itp.) żąda od ucznia, aby przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów, budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną substancją. Nauczyciel nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży, teczki ucznia, szafki - jest to czynność zastrzeżona wyłącznie dla Policji.
2. O swoich spostrzeżeniach powiadamia dyrektora szkoły oraz rodziców/opiekunów prawnych ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
3. W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania, odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki/szafki dyrektor szkoły wzywa policję, która przeszukuje odzież i przedmioty należące do ucznia oraz zabezpiecza znalezioną substancję i zabiera ją do ekspertyzy.

4. Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel, po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Wcześniej próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciel dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

XI Procedura postępowania w przypadku kiedy zachowanie ucznia stanowi zagrożenie bezpieczeństwa, zdrowia i życia jego i innych.

Obowiązkiem pracowników szkoły jest podjęcie natychmiastowych działań w przypadku, gdy jest się świadkami zdarzenia zagrażającego bezpieczeństwu uczestnikom zdarzenia.

1. Podjęcie przez nauczyciela próby wyciszenia zachowania agresywnego poprzez rozmowę z uczniem.
2. W przypadku, gdy rozmowa nie skutkuje, nauczyciel zawiadamia psychologa/pedagoga / dyrektora szkoły/innego nauczyciela znajdującego się w pobliżu o zaistniałej sytuacji.
3. Zabranie ucznia z lekcji przez innego nauczyciela, psychologa/pedagoga, dyrektora szkoły i zaprowadzenie do odrębnego pomieszczenia.
4. W przypadku braku takiej możliwości nauczyciel jest zobowiązany zapewnić bezpieczeństwo pozostałym uczniom poprzez wyprowadzenie ich z klasy/sali do innego bezpiecznego pomieszczenia w szkole. W tym wypadku z agresywnym uczniem pozostaje nauczyciel lub wychowawca, udzielający wsparcia oraz pedagog/psycholog, pomoc nauczyciela.
5. W sytuacji koniecznej, jeśli:
 - a. zachowanie ucznia zagraża zdrowiu i życiu jego lub innej osoby;
 - b. uczeń gwałtownie niszczy, rzuca i uszkadza przedmioty znajdujące się w otoczeniu - dopuszcza się zastosowanie przez nauczyciela/pomoc nauczyciela/psychologa/pedagoga/ dyrektora szkoły siły fizycznej lub środka przymusu bezpośredniego, który polega na doraźnym, krótkotrwałym, ręcznym zabezpieczeniu ucznia, w granicach niezbędnych do pokonania oporu fizycznego z jego strony.

Jeśli jest to możliwe, należy używać takich technik, aby uczeń nie miał możliwości osiągnięcia innych, okaleczenia siebie lub innych tj.: przytrzymanie za rękę – chwyt obezwładniający za przedramiona, nogi, itp.

Przytrzymanie służy obronie własnej, uczniów szkoły, pracowników szkoły, przeciwdziałaniu samookaleczeniu. Gdy uczeń zaczyna postępować zgodnie ze wskazówkami, należy stopniowo redukować siłę fizyczną.

Jeśli zachowanie ucznia ponownie staje się gwałtowne, znowu powinno być wprowadzone zabezpieczenie fizyczne.

6. Przymus bezpośredni jest interwencją terapeutyczną, a nie represyjną – ma służyć odzyskaniu samokontroli. Siłę fizyczną (przymus bezpośredni) może stosować, w razie konieczności, jednocześnie więcej niż jeden pracownik szkoły.
7. Użycie siły fizycznej powinno być stosowane tylko i wyłącznie w przypadku zagrażającym zniszczeniem czy okaleczeniem i usunięte, gdy tylko sytuacja zostanie uznana za bezpieczną.
8. Posługiwanie się siłą fizyczną nie powinno być stosowane w przypadkach, które nie są niebezpieczne, czy destrukcyjne, jak gwałtowne poruszenie się, czy skakanie, itp.
9. Osoba interweniująca sporządza notatkę służbową o zaistniałej sytuacji, informuje wychowawcę klasy, pedagoga/psychologa. Wychowawca klasy/psycholog/pedagog zawiadamia telefonicznie rodziców/opiekunów prawnych. W przypadku braku kontaktu telefonicznego informuje rodziców/opiekunów prawnych pisemnie o zaistniałej sytuacji.
10. Rozmowa z rodzicami/opiekunami prawnymi ucznia przeprowadzona przez wychowawcę klasy/ pedagoga/ psychologa ma na celu dobranie odpowiednich form pomocy dla dziecka.
11. W sytuacji bardzo agresywnego zachowania ucznia (pobudzenie fizyczne, groźenie, napaść fizyczna, niemożność uspokojenia przez nauczyciela), stosuje się: zawiadomienie telefoniczne rodziców/opiekunów prawnych ucznia, wzywa policję /pogotowie ratunkowe.
12. Brak możliwości skontaktowania się telefonicznego z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka nie zwalnia szkoły z obowiązku wezwania policji lub pogotowia ratunkowego w przypadku bardzo agresywnego zachowania lub sytuacji zagrażającej zdrowiu i życiu.
13. W przypadku eskalacji zachowań agresywnych ucznia i gdy ustalone procedury postępowania nie odnoszą skutków szkoła występuje do rodziców/opiekunów prawnych o przeprowadzenie konsultacji lekarskiej.
14. W przypadku braku efektywnej współpracy z rodzicami wychowawca klasy/psycholog/dyrektor szkoły/pedagog kieruje wnioskiem do Sądu.
15. Rodzic/opiekun prawny podpisuje zgodę na przytrzymywanie dziecka w sytuacjach, kiedy jego zachowanie zagraża bezpieczeństwu i/lub zdrowiu jego i innych uczniów.

16. Brak takiej zgody jest podstawą do natychmiastowego wezwania Policji/Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych.

XII Procedury postępowania, w przypadku jeżeli nauczyciel podejrzewa krzywdzenie dziecka –przemoc seksualną

1. Nauczyciel zawiadamia o swoich spostrzeżeniach wychowawcę klasy lub dyrektora szkoły.
2. Wychowawca klasy lub psycholog/pedagog podejmuje działania pomocowe – interwencyjne:
 - a. zapewnia dziecku bezpieczeństwo fizyczne,
 - b. zawiadamia telefonicznie rodziców,
 - c. zapewnia emocjonalne wsparcie dla dziecka i rodziny,
 - d. zapewnia pomoc medyczną,
 - e. uruchamia działania prawne,
 - f. wskazuje konieczność i możliwość pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej.
3. W przypadku, kiedy znamy (lub podejrzewamy) osobę będącą sprawcą wykorzystywania, wychowawca klasy, psycholog/pedagog:
 - a. Zawiadamia rodziców dziecka,
 - b. izoluje ją od dziecka,
 - c. dba o to, aby dziecko nie zostawało samo,
 - d. zapewnia dziecku poczucie bezpieczeństwa.

XIII Procedura postępowania w przypadku innego zagrożenia bezpieczeństwa pobytu uczniów na terenie szkoły, np. chęci zabrania ucznia z zajęć przez osobę nieupoważnioną lub nieznaną, uprowadzenia ucznia, wtargnięcia osób obcych i inne.

1. Poinformować stronę o konieczności udania się do dyrektora szkoły w celu wyjaśnienia sprawy.
2. Zawiadomić, jeśli sytuacja tego wymaga policję.
3. Uniemożliwić wykonanie niezgodnego z prawem działania–jeśli to konieczne –użyć tyle siły ile to niezbędne, gdy sytuacja tego wymaga.

XIV Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia

Każdy pracownik szkoły ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia. W przypadku zaobserwowania lub podjęcia informacji, że uczeń planuje podjąć próbę samobójczą, każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły.

1. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych):

a. Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia powołany zostaje zespół kryzysowy w składzie: dyrektor szkoły, wychowawca klasy, pedagog/psycholog.

b. Zespół podejmuje następujące działania:

- nie pozostawia ucznia samego, próbuje przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce,
- podejmuje próby oceny realności zagrożenia (wywiad z osobą informującą bądź samym uczniem),
- obejmuje ucznia indywidualną opieką psychologiczną,
- informuje o zaistniałej informacji i zagrożeniu rodziców,
- przekazuje dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia odpowiednim instytucjom (np. policji)

2. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą (poza szkołą).

a. Po uzyskaniu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą dyrektor szkoły informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy. Powołuje zespół kryzysowy w składzie: dyrektor szkoły, wychowawca klasy, pedagog/psycholog.

b. Zespół podejmuje następujące działania:

- dokonuje (w oparciu o diagnozę lekarza psychiatry, informacje medyczne i diagnozę psychologiczną) diagnozy ryzyka utrzymania się zagrożenia ponowienia próby samobójczej;
- planuje dalszą strategię postępowania w oparciu o zalecenia specjalisty (psychiatry);
- uczeń zostaje objęty systematyczną pomocą psychologa/pedagoga;
- podejmuje współpracę z rodziną; proponuje konsultacje rodzinne z pedagogiem/psychologiem na terenie szkoły oraz w poradni psychologiczno-pedagogicznej celem udzielenia opieki i bezpieczeństwa dziecku. Wskazuje

rodzynie wszelkie systemy wsparcia społecznego i dostępność instytucji pomocowych.

3. Postępowanie w przypadku próby samobójczej (na terenie szkoły).

a. Działania zapobiegawcze:

- monitorowanie stanu psychicznego uczniów, reagowanie na symptomy ostrego, chronicznego stresu, objawy depresji, etc.
- ścisła współpraca na linii: wychowawca –psycholog.

b. Działania interwencyjne:

- Wychowawca klasy, (nauczyciel, pracownik) powiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły, a ten rodziców/opiekunów prawnych;
- dyrektor szkoły, pedagog/psycholog oraz wychowawca klasy dokonują oceny sytuacji, bez rozgłosu przeprowadzają ucznia w bezpieczne miejsce. Zbierają wstępne informacje o okolicznościach zdarzenia. Przeprowadzają rozmowę wspierającą z uczniem i rodzicami/opiekunami prawnymi oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- wzywają pogotowie, policję jeśli potrzeba. Dbają, by interwencja służb przebiegła dyskretnie;
- o próbie samobójczej dyrektor szkoły informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli;
- dyrektor szkoły powołuje zespół kryzysowy w składzie: dyrektor szkoły, wychowawca klasy, pedagog/psycholog;
- zespół planuje dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazuje rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą.

c. Działania naprawcze:

- objęcie ucznia regularną pomocą psychiatryczną/pedagogiczną wraz ze ścisłą współpracą z rodzicami/opiekunami prawnymi i lekarzem psychiatrą,
- objęcie pomocą psychologiczną rodziny, celem optymalizacji warunków emocjonalnych i zapewnienia bezpieczeństwa uczniowi.

4. Postępowanie w przypadku dokonania przez ucznia samobójstwa:

- a. zebranie wstępnych informacji o okolicznościach zdarzenia i przekazanie ich dyrektorowi szkoły,
- b. zebranie Zespołu Kryzysowego w składzie: dyrektor, wychowawca, pedagog/psycholog,
- c. wspólne podjęcie dalszych działań,
- d. poinformowanie nauczycieli o zdarzeniu na Radzie Pedagogicznej,
- e. poinformowanie uczniów na forum klasy przez wychowawców za wcześniejszą zgodą rodziców/opiekunów prawnych,
- f. stworzenie uczniom możliwości uczestniczenia w ceremoniach pogrzebowych,
- g. udzielanie wsparcia uczniom jeżeli tego wymagają,
- h. unikanie umedialniania problemu.

XV Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanego paczki lub koperty oraz telefonu ostrzegającego przed niebezpieczeństwem.

1. Nie wolno:

- opróżniać zawartości wszelkich podejrzanych przesyłek, nie przenosić paczki lub koperty,
- wdychać oparów, dotykać, sprawdzać smaku,
- zlekceważyć niebezpieczeństwa i zataić informacji.

2. Należy:

- zabezpieczyć teren, uniemożliwić uczniom dostęp do podejrzanego przedmiotu,
- niezwłocznie powiadomić dyrektora szkoły,
- dyrektor szkoły powiadamia policję i straż pożarną oraz podejmuje decyzję o ewentualnej ewakuacji szkoły.

XVI Postępowanie w czasie zagrożenia „bombowego” (przyjęcie zgłoszenia telefonicznego, znalezienie na terenie szkoły broni, materiałów wybuchowych, przedmiotu niewiadomego pochodzenia).

1. Osoba, która przyjęła zgłoszenie o podłożeniu ładunku wybuchowego lub znalazła przedmiot niewiadomego pochodzenia, co do którego istnieje podejrzenie, że może on

stanowić zagrożenie dla osób i mienia, niezwłocznie powiadamia o tym fakcie dyrektora szkoły.

2. Zabezpieczenie miejsca, w którym znajduje się podejrzany przedmiot.
3. Podejrzanych przedmiotów nie wolno dotykać!
4. Dyrektor niezwłocznie powiadamia policję lub straż pożarną.
5. Do czasu przybycia policji akcją kieruje dyrektor szkoły.
6. Jeżeli zaistnieje taka konieczność dyrektor zarządza ewakuację.
7. Na miejsce zagrożenia incydem bombowym należy wezwać służby pomocnicze, takie jak: pogotowie ratunkowe, straż pożarną, pogotowie gazowe, pogotowie wodno-kanalizacyjne, pogotowie energetyczne.
8. Po przybyciu policji na miejsce incydem bombowego, akcją kieruje policja.
9. Należy bezwzględnie wykonywać polecenia funkcjonariuszy policji.
10. Po ogłoszeniu ewakuacji należy zachować spokój i opanowanie, pozwoli to sprawnie i bezpiecznie opuścić zagrożony rejon.
11. Nauczyciele zabierają dziennik lekcyjny i wspólnie z uczniami opuszczają klasę, udając się na wyznaczone miejsce.
12. Identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanego ładunku wybuchowego oraz jego neutralizacją zajmują się uprawnione i wyspecjalizowane jednostki i komórki organizacyjne policji.

XVII Procedura postępowania w przypadku cyberprzemocy.

1. Osobami, które mogą zgłosić o podejrzeniu lub zaistnieniu cyberprzemocy mogą być: poszkodowany uczeń (ofiara), jego rodzice/opiekunowie prawni, inni uczniowie, świadkowie zdarzenia, nauczyciele.
2. W szkole zgłaszanie wypadków cyberprzemocy odbywa się według następującej zasady:
 - a. uczeń, ofiara lub świadek cyberprzemocy informuje wychowawcę klasy lub w wypadku jego nieobecności dyrektora szkoły/psychologa o wystąpieniu takiego zjawiska,
 - b. jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel nie będący wychowawcą klasy, przekazuje informację wychowawcy klasy, informuje o fakcie, psychologa i dyrektora szkoły, psycholog i dyrektor szkoły wraz z wychowawcą klasy dokonują analizy zdarzenia i planują dalsze postępowanie,

- c. do szkoły należy ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków, przeprowadzenie rozmów z ofiarą, świadkami i sprawcami incydentu. Ważne, aby niekonfrontować sprawcy cyberprzemocy z ofiarą!
 - d. nauczyciel zajęć komputerowych/wychowawca klasy w miarę możliwości zabezpiecza dowody i ustala tożsamość sprawcy cyberprzemocy.
- 3. Wszelkie dowody cyberprzemocy, w miarę możliwości, zostają zabezpieczone i zarejestrowane. Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego, itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.
- 4. Szkoła podejmuje działania mające na celu identyfikację sprawcy cyberprzemocy. W sytuacji kiedy ustalenie sprawcy nie jest możliwe, należy skontaktować się z dostawcą usługi w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić należy bezwzględnie skontaktować się z policją.
- 5. W przypadku, gdy sprawca cyberprzemocy jest uczniem szkoły, wychowawca klasy, pedagog/ psycholog powinien podjąć dalsze działania:
 - a. Przeprowadzenie rozmowy z uczniem – sprawcą o jego zachowaniu;
 - b. Powiadomienie rodziców/opiekunów prawnych sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka;
 - c. Objęcie sprawcy pomocą psychologa/pedagoga.
- 6. Wobec sprawcy cyberprzemocy szkoła stosuje standardowe kary jak wobec sprawców każdej przemocy zawarte w statucie szkoły.
- 7. Ofiara cyberprzemocy otrzymuje w szkole pomoc psychologa/pedagoga udzielaną przez pedagoga/psychologa lub wychowawcę klasy. Podczas rozmowy z uczniem, który jest ofiarą cyberprzemocy, należy zapewnić go o tym, że postąpił właściwie zgłaszając wydarzenie.
- 8. Dziecko – ofiara powinno otrzymać poradę, jak ma się zachowywać, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa : nie utrzymywać kontaktów ze sprawcą, nie kasować dowodów tj.e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów. Ważna jest też zmiana danych kontaktowych np. na komunikatorze, zmiana adresu e-mail, a nawet w szczególnie trudnych sytuacjach numeru telefonu (robią to rodzice/opiekunowie prawni). Monitorowanie sytuacji ucznia w kierunku, czy nie są stosowane wobec niego żadne akty odwetu. Rodzice dziecka muszą

być poinformowani o zdarzeniu i muszą dostać wsparcie i poradę ze strony szkoły (psycholog, wychowawca klasy, dyrektor szkoły).

- 9.** Ochrona świadków, którzy zgłaszają zdarzenie. Ważne jest, by w wyniku interwencji nie narażać świadka na groźby i zdarzenia ze strony sprawcy. Całe postępowanie powinno być prowadzone w sposób bardzo dyskretny i poufny. Niewłaściwe działania mogą spowodować, że następnym razem nie będzie osoby, która zgłosi się jako świadek wydarzenia.
- 10.** Wychowawca klasy, pedagog/psycholog zobowiązany jest do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami/opiekunami prawnymi oraz świadkami zdarzenia. Jeżeli rozmowa była np. w obecności innego nauczyciela, powinien on również ją podpisać. Jeżeli zabezpieczono jakieś dowody, powinny być załączone do dokumentacji.
- 11.** W przypadku, gdy rodzice/opiekunowie prawni odmawiają współpracy ze szkołą lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń – sprawca nie zaniechał dotychczasowego postępowania, konieczne jest zawiadomienie o sprawie sądu rodzinnego, w szczególności, kiedy pojawiają się informacje o innych przejawach demoralizacji ucznia. Podobnie postępuje się, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne środki, a uczeń nie wykazuje poprawy zachowania. W wypadku bardzo drastycznych aktów agresji z naruszeniem prawa, dyrektor szkoły zgłasza ten fakt policji, która prowadzi dalsze działania.